

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER: SECRETARIS:

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER:

J.F. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

REKENING:

750-9109554-54 of
000-0788241-19

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 16 Nr. 10 oktober 87

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

OCTOBER - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de volgende twee activiteiten, van de Kring, in de maand oktober.

A. Een namiddagvoordracht die doorgaat op :

dinsdag 13 oktober 1987 om 15 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

het onderwerp : DE VISSERSOPSTAND TE OOSTENDE - 100 JAAR GELEDEN

de spreker : de heer Jozef KLAUSING

Een eeuw geleden was Oostende de voornaamste vissershaven van het Europese vasteland, hoewel onze vissers nog in de diepste armoede leefden. De stoomvisserij had pas haar intrede gedaan, maar de vloed, hoofdzakelijk Engelse vis te Oostende verkocht wegens de gunstige prijzen, bleef toenemen.

Anderzijds namen de conflicten tussen onze vissers, die met het schrobnet visten en de Engelse drifnetvissers geweldig toe en de Conventie van Den Haag, in plaats van - zoals de bedoeling was - de vrede op zee te herstellen, deed ze nog aangroeien.

Dit waren de factoren die meehielpen om de gemoederen tot het toppunt te drijven die augustusmorgen in 1887 om de Engelse vis van onze markt te verdrijven. Politie en rijkswacht konden de woedende vissers niet meer in bedwang houden. De burgerwacht die opgeroepen werd, maakte het nog erger : er vielen doden en gewonden.

En toen ebde het oproer geleidelijk aan weg en... bleef de toestand van de vissers even treurig, de conflicten op zee hielden aan en de vreemde vis werd verder te Oostende verkocht alsof er niets gebeurd was. En ook de poging van de Gentse socialisten om de vissers onder hun vaandel te groeperen liep spaak.

Het duurde nog tot na de eerste wereldoorlog vooraleer de toestand eindelijk veranderde.

Ons aller Jef KLAUSING, effectief lid van onze Kring, eerste hoofdredacteur van ons tijdschrift, is geboren in 1918. Hij studeerde aan de Normaalschool van Torhout, de Universiteit van Heidelberg en het Europacollege.

Door oorlogsomstandigheden terecht gekomen in de zeevisserij en ... er gebleven : N.L.V.C., Franex, secretaris Belgische en Europese verenigingen van reders ter zeevisserij, van 1960 af : overzeese opdrachten in verband met ontwikkeling van visserijprojecten vanweg F.A.O., UNIDO, Wereldbank, ABOS en private maatschappijen.

Publicaties

- de Zeevisserij en de Werkverruiming in West-Vlaanderen - 1951 bekroond en uitgegeven door de provincie West-Vl.
- een S.O.S. van de Belgische Zeevisserij.
- met Prof. BLANKE : "Die Seefischerei Nord-West Europa".
- voordrachten en lezingen over visserijgeschiedenis en visserijfolklore (o.m. vissersliederen) in Vlaanderen, Nederland, Duitsland, Italie, Marokko.
- bijdragen en studies over visserij en visserijfolklore in binnen- en buitenlandse vaktijdschriften.
- publicaties en studies over visserijprojecten in de ontwikkelingslanden.
- Vreugde en Verdriet in het Visserslied (1970 - Bachten de Kupe)
- Het vergaan van de Titanic in het volkslied (eigen beheer 1986) bekroond met Wilfried Grauwelsprijs 1986.
- Zingende Baren (eigen beheer 1986).

Hier is een rasechte Oostendenaar en kenner van de vis aan het woord. Deze honderdjarige verjaardag van dit gekend gebeuren uit de Oostendse visserswereld moogt U niet missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden.

B. Een avondvoordracht die doorgaat op :

donderdag 29 oktober 1987 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6.

het onderwerp : OOSTENDENAARS IN DE DEENSE AZIATISCHE COMPAGNIE

de spreker : Jan PARMENTIER, licenciat in de geschiedenis

De heer PARMENTIER bestudeerde de carriere's van de officieren en supercargo's, allen oudgedienden van de Oostendse Compagnie en Oostendenaars, die tussen 1730 en 1747 in dienst van de Deense Aziatische Compagnie hebben gezeild. Enerzijds had hij aandacht voor de beweegredenen om onder Deense vlag te varen en anderzijds of deze Zuidnederlanders erin slaagden fortuin te vergaren.

De heer Jan PARMENTIER is voor onze Kring geen onbekende meer. Verleden jaar bracht hij ons een felgesmaakte voordracht over de Schonamille en de factorij van Bankibazar, een ander epos uit de geschiedenis van de Oostendse Compagnie. Als medewerker aan het Seminarie voor Koloniale en Overzeese Geschiedenis (RUG) is hij een regelmatig kroniekschrijver van bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden (BMGN). Hij is geassocieerd lid van de Koninklijke Belgische Marine Academie.

Hij publiceert regelmatig in Deense, Engelse en Belgische

tijdschriften. In het tweede nummer van het gekende MARINERS MIRROR van 1987 verscheen een rijkgestoffeerde bijdrage.

Als een eenvoudig en degelijk spreker weet hij zijn toehoorders op een boeiende wijze de geschiedenis van ons Oostends maritiem verleden bij te brengen. Een voordracht over een nooit eerder behandeld onderwerp dat U als rechtgeaarde Oostendenaar zeker niet moogt missen. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

WELLINGTONRENBAAN

De originele plannen van de oude Wellingtonrenbaan, door architect Alexandre MARCEL, worden bewaard in de dépôts van het Museum te CHOLET (dép. Marne & Loire, Fr.).

Wat nog eens aantoonst dat op de meest onverwachte plaatsen "Ostendiana" kunnen opduiken !

§ § §

ERRATA

Een grove fout van mij op de fotobladzijde "Oostendse scholen" in het nummer van mei '87 : bij de foto links boven hoort natuurlijk "Schipperstraat" als ondertitel i.p.v. St. Franciscusstraat !

Mea Culpa

Norbert HOSTYN

OOSTENDE EN HET BELGISCH VORSTENHUIS

Toen de Geallieerden op 17 oktober '18 vernamen dat de Duitse troepen zich uit Oostende hadden teruggetrokken - de eerste Belgische stad die door de Duitsers verlaten werd - kon Koning Albert de Engelse admiraal Roger KEYES ertoe overhalen, Hem en de Koningin met de Engelse destroyer HMS TERMAGANT tot voor Oostende te brengen en Hen met een kleine boot aan wal te zetten. Dit gebeurde en de Koning en Koningin klonnen langs een glibberige ijzeren ladder op de kaai. De aanvankelijk ongelovig toekijkende toeschouwers gaven hun "bevrijders" een stormachtig welkom.

Terwijl het Koninklijk paar, samen met Burgemeester en Schepenen, met een glas in de hand, de bevrijding vierden, begonnen de Duitsers de stad te beschieten. De viering werd ijlings onderbroken en de Vorsten vertrokken in alle haast terug naar de TERMAGANT.

Daar de Koning en de Koningin zo spoedig mogelijk terug in De Panne wilden zijn stapten zij samen met Admiraal KEYES over op een snelboot, die aan 40 knopen koers zette naar De Panne. Ongelukkiger wijze verloren ze de escorte uit zicht, kregen motorpech en dreven uren uit het zicht van de kust alvorens ze gered werden.

Dit Oostendse intermezzo haalt Roger KEYES (zoon) aan in zijn boek OUTRAGEOUS FORTUNE uit de herinneringen van zijn vader. Sir Roger KEYES, toendertijd Vice-Admiraal die het commando had over DOVER PATROL en ondermeer de aanval op Zeebrugge leidde.

J.B. DREESEN

OUTRAGEOUS FORTUNE, The tragedy of Leopold III of the Belgians 1901-1941 door Roger KEYES - Secker and Warburg London 1984.

door Dr. Ir. P. LOMBAERDE

INLEIDING

De stad Oostende en haar nabije omgeving hebben gedurende de beperkte periode van ca. 300 jaar een militaire functie vervuld. Aanleiding tot de eerste vestingbouwkundige gebastioneerde werken was de keuze van Oostende voor de zijde van de Verenigde Provinciën tegen Spanje en dit vanaf 1572 (1). Tot het midden van de 19de eeuw werden de verschillende vestingwerken die tijdens de belegering van 1601-1604 tot stand kwamen, verder aan de nieuwe eigentijdse noden aangepast.

Vanaf 1865 werden de laatste restanten ervan afgebroken om plaats te maken voor de typische balneaire speculatiebouw, die het beeld van de gehele Belgische kust tot nu toe gaat transformeren. Tijdens de beide wereldoorlogen van 1914-18 en 1940-45 zal deze transformatie bespoedigd worden door de Duitse bezetter die de gehele kustlijn als defensiegebied gaat ombouwen.

Heden valt dan ook nog weinig van het roemrijke verleden van Oostende als vestingstad "in situ" terug te vinden : een gedeelte van een bastion van de begin-negentiende eeuwse verdedigingswerken, thans ingewerkt in het Maria-Hendrikapark, de forten Sinte-Isabella en Sinte-Clara waarvan het profiel nog gedeeltelijk op het terrein zichtbaar is, en ten slotte het vrije unieke en enig in de Nederlanden nog bewaarde fort Napoleon daterend uit het Eerste Keizerrijk.

Het ligt in onze bedoeling om in deze korte bijdrage chronologisch de belangrijkste opeenvolgende vestingwerken van Oostende te bespreken. Daarbij wordt vooral aandacht besteed aan het fort Napoleon.

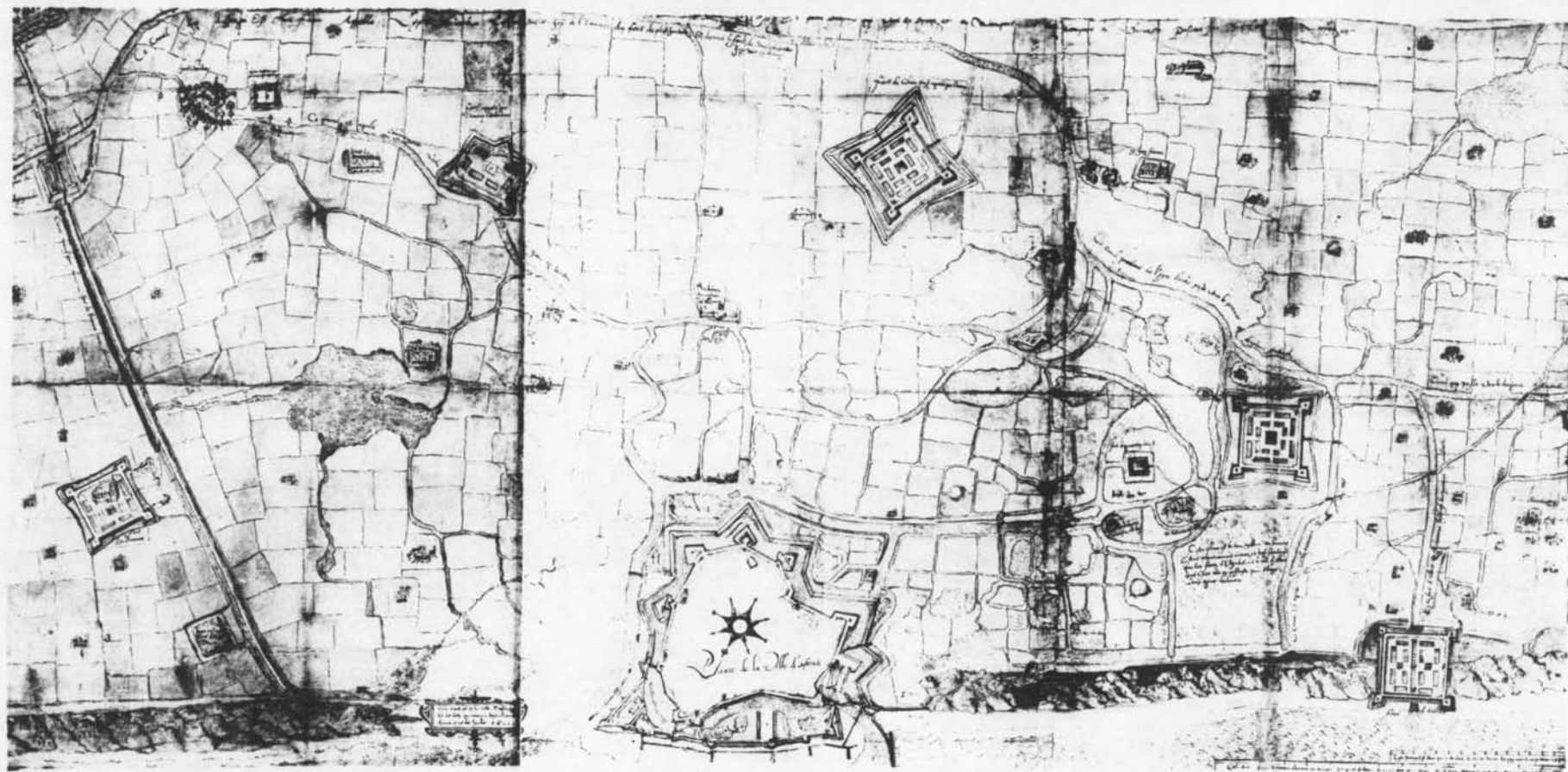
I. VESTINGBOUW TE OOSTENDE TUSSEN 1572 EN 1784

Oostende heeft haar eerste militaire werken pas met de Spaanse oorlogen in de Nederlanden zien verrijzen. Vanaf 1572 werden een aantal palisades met toegangspoorten rondom de reeds bestaande rastervormig aangelegde stad (ca. 1420) opgetrokken (2). In 1578 zouden de eerste bolwerken in hard-aangestampte aarde, vermengd met roggestro en takkebossen door de Oostendenaars samen met de Staatse soldaten worden aangelegd. Na de driedaagse belegering door Alexander FARNESE in 1583 (3), werden o.l.v. Hans de DUUCQ (4), nieuwe vestingwerken aangebracht. Het gehele vestingsysteem zou na 1596 o.l.v. de Staatse kapitein LA CROIX voltooid worden; daartoe werden 1200 soldaten en een aantal ingenieurs ingeschakeld (5).

Deze versterkingen zouden vanaf ca. 1599-1600 ingesloten worden door een ring van gedetacheerde forten, die tijdens het beleg van de stad door generaal SPINOLA (1601-1604), verder zouden uitgebreid worden. Aldus bestonden de vestingbouwkundige werken van Oostende ca. 1600 uit :

- A. De gebastioneerde omwalling rond de stad, voorafgegaan door versterkte dijken en een aaneenschakeling van ravelijnen, alle opgetrokken door de Oostendenaars, samen met de Staatse legers

De havenstad was omringd met een nogal grillige opeenvolging van inwaarts- en uitwaartsspringende courtines onderbroken door

Kaart van de vestingstad Oostende en omgeving, getekend door Staatse spionnen op 16 juli 1600.

Links het nieuwe kanaal tussen de kust en Bredene, met opeenvolgend het vroegere fort de Trony, het fort van Bredene, het fort Plassendaele, het nieuwe kanaal van Alexander Farnese, het fort van Audenburgh; bovenaan het zg. kanaal van Ieperliecke, gaande van Plassendaele over Zandvoorde (fort Colombier) over het fort Sinte-Clara naar Snaaskerke. Dit kanaal werd verlengd naar het "eerste en tweede ambacht" langsheen een redoute en het fort Sinte-Isabella. Rechts van Oostende werd naast de mote van een molen het fort De Grote Doost opgericht; een gracht verbond de Sinte-Catharinakreek met de zee. Rechts daarvan het kamp van de Spaanse soldaten en het fort Albrecht. (K.B., K. en P., 538 B).

8 bastions. Een vrij nauwkeurige afbeelding daarvan is terug te vinden in de zg. "Cecil Papers" en is gedateerd 1593. Robert CECIL, graaf van Salisbury, had in 1588 deelgenomen aan vredesonderhandelingen tussen de Engelse gezanten van koningin ELISABETH en deze van Alexander FARNESE, hertog van Parma. Vermoedelijk werden tijdens deze besprekingen die in een legerkamp nabij de Woutermanssluis (6) plaatsvonden, door Engelse spionnen een aantal kaarten van Oostende opgetekend, die nog steeds in het bezit zijn van de huidige markies van Salisbury (7).

Een tweede met de hand getekende, gekleurd en gedateerd (16 juli 1600) plan van Oostende maakt deel uit van de verzameling van George LEGGE, eerste baron van Dartmouth en voormalig "Master General" van de artillerie van KAREL II en JACOBUS II (8). De gebastioneerde werken zijn nog duidelijk van het oud-italiaanse vestingsstelsel, wat betekent dat de bastions relatief klein zijn en de tussenliggende courtines, vooral naar de zijde van de Noordzee, al te lang zijn voor een doeltreffende verdediging. Pas tijdens de 2de helft van de 17de eeuw zal het gehele vestingsstelsel een meer regelmatige vorm verkrijgen.

B. De forten en schansen rondom de vestingstad

Vanaf juli 1601 begon aartshertog ALBRECHT met het beleg van de stad Oostende. Ter voorbereiding van dit beleg werden in opeenvolgende fasen een indrukwekkend aantal forten en schansen omheen de stad gebouwd : deze dienden zowel om het Vlaamse binnenland van expeditietochten van de Staatse legerstroepen te vrijwaren, als om de stad van buitenaf te isoleren. Daartoe waren reeds vóór 1600 de schansen van Oudenburg, Plassendale en Snaaskerke op 1960 tot 2740 m van Oostende opgetrokken. Dichter bij de stad werden de forten Sint-Albertus, Sinte-Elisabeth (of Isabella), Sinte-Clara en dat van Bredene (dorp) langsheen bevaarbare kreken aangelegd. Deze kreken stonden met elkaar en verder met de steden Brugge en Nieuwpoort in verbinding, zodat de bevoorrading van munitie, levensmiddelen en bouwmaterialen met platte schuiten (plaeten) mogelijk was. In 1600 werden deze forten door prins Maurits van NASSAU veroverd, doch enkele weken daarop door ALBRECHT terug ingenomen. Tussen de forten van Plassendale en Snaaskerke werd een kanaal gegraven. Vanuit Plassendale werd bovendien een nieuw rechtlijnig kanaal aangelegd, dat diende om het fort van Bredene met zwaar munitiemateriaal te bevoorraden.

Het fort Albertus is een vierkante versterking met op de hoeken telkens een klein bastion. De afmetingen van het fort bedragen 210 x 210 m. Het werd opgetrokken op de duinen langsheen de Noordzee ter hoogte van de huidige badplaats Mariakerke. Dwars doorheen het fort liep het Albertusgeleed, voorzien van drie sluizen die het waterdebiet binnen het fort regelden (9). Binnen het fort stonden 12 soldatenlogies en twee munitiedepôts opgesteld. Op 13 november 1601 werd het fort reeds in brand geschoten. Toch bleef het bestaan tot op 1 maart 1782, toen het voor 300 gulden aan kapitein FRANQUIN verkocht werd. Deze regimentskapitein uit Vierset liet het samen met fort Sint-Filippus en met een aantal redouten en wachthuisjes rond de stad afbreken. Het afbraakmateriaal werd hoogst waarschijnlijk aangewend voor de uitbreidingswerken van de stad Oostende vanaf 1783.

Het tweede belangrijke fort, genaamd Sinte-Isabella of Sinte-Elisabeth bestaat nu nog steeds en wordt ingenomen door de vervallen hofstede van Hamilton, gelegen langs de huidige Elisabeth-

laan (10). Dit fort, nagenoeg even groot als het Albertfort, lag ingesloten tussen de Stynckleet, een zijtak van de Ieperleet en een derde vliet lopende nabij het vroegere Sinte-Katharinagehucht (11). Na de inname van de Schans "de Grote Dorst" (65 x 65 m) dat in handen was van de Oostendse militie, op 15 augustus 1599, kon pas met de bouw van dit fort begonnen worden. De legereenheden van de Spaanse bezetter verbleven in afwachting van de voltooiing van de forten Sinte-Isabella en Sint-Albertus in een legerkamp, gelegen op een geëffend terrein (315 x 360 m) tussen de duinen, de Stynckleet en een verbindingsgracht van de Sinte-Katharinakreek met de zee. Ter hoogte van deze laatste kreek bevond zich de zg. "molenmote" van waaruit de Spaanse legerleiding een strategische positie kon innemen ten overstaan van de zwak verdedigde zuidwestzijde van de stad Oostende.

Een derde belangrijk fort is het zg. "fort Sinte Clara", ca 200 x 200 m groot. Daarvan zijn nog enige sporen zichtbaar op de plaats van het voormalige dorp Stene (op de hoek van de Stuiverstraat en de Zilverlaan) (12). Gezien dit fort niet omringd was met natuurlijke waterlopen, werd rondom de vesting een gracht gegraven, die d.m.v. een kanaaltje in verbinding met de Ieperleet stond. Bovendien werd een glacis aangelegd.

Overige schansen, die tijdens de belegering van 1601-1604 werden opgetrokken en die de kring van afzonderlijke forten en legerkampen steeds dicht bij de belegerde stad deden aansluiten, zijn deze van Sinte-Katharina (een stervierhoek), het fort van Snaaskerke, de Sint-Michielschans (ook fort Colombye genaamd) met een landinwaarts gericht redan, het fort van Bredene (180 X 180 m), en het vooruitgeschoven bolwerk Sint-Filippus t.o.v. de oostelijke zeehavengeul. Om de bevoorrading van de stad langs de westelijke havengeul te verhinderen werd door de Spaanse belegeraar een vooruitgeschoven dijk tot in zee geconstrueerd (13). Daartussen lagen talrijke tijdelijk opgerichte veldwerken en schansen zoals deze van Sint-Franciscus, Sinte-Maria en Sint-Karel (14).

Naarmate de belegering van de stad Oostende ten gunste van de legertroepen van ALBRECHT uitviel, werden in de stad zelf een aantal afsnijdingen verricht, waarvan de belangrijkste tevens de laatste was : daardoor ontstond het zg. "Nieuwe Troje" : een rechthoekig fort met omliggende gracht, vier bolwerken, een stadspoort en een haven. Een prachtige met de hand getekende afbeelding van het geheel van vestingwerken op het ogenblik van de inname van de stad op 21 september 1604 is terug te vinden op het plan van de Bergense geograaf Pierre LEPOIVRE (1546-1626), die als ingenieur reeds in dienst stond van FILIPS II en leerling was van de welgekende ingenieur Francesco PACIOTTO (15). Tijdens de belegering sneuvelden niet minder dan 120.000 soldaten, evenveel aan de zijde van de belegeraars als bij de belegerden (16). Op 24 september 1604 deden de Aartshertogen ALBRECHT en ISABELLA een "blijde intrede" in deze verwoeste stad en spraken de wens uit tot de volledige wederopbouw van Oostende over te gaan.

* * *

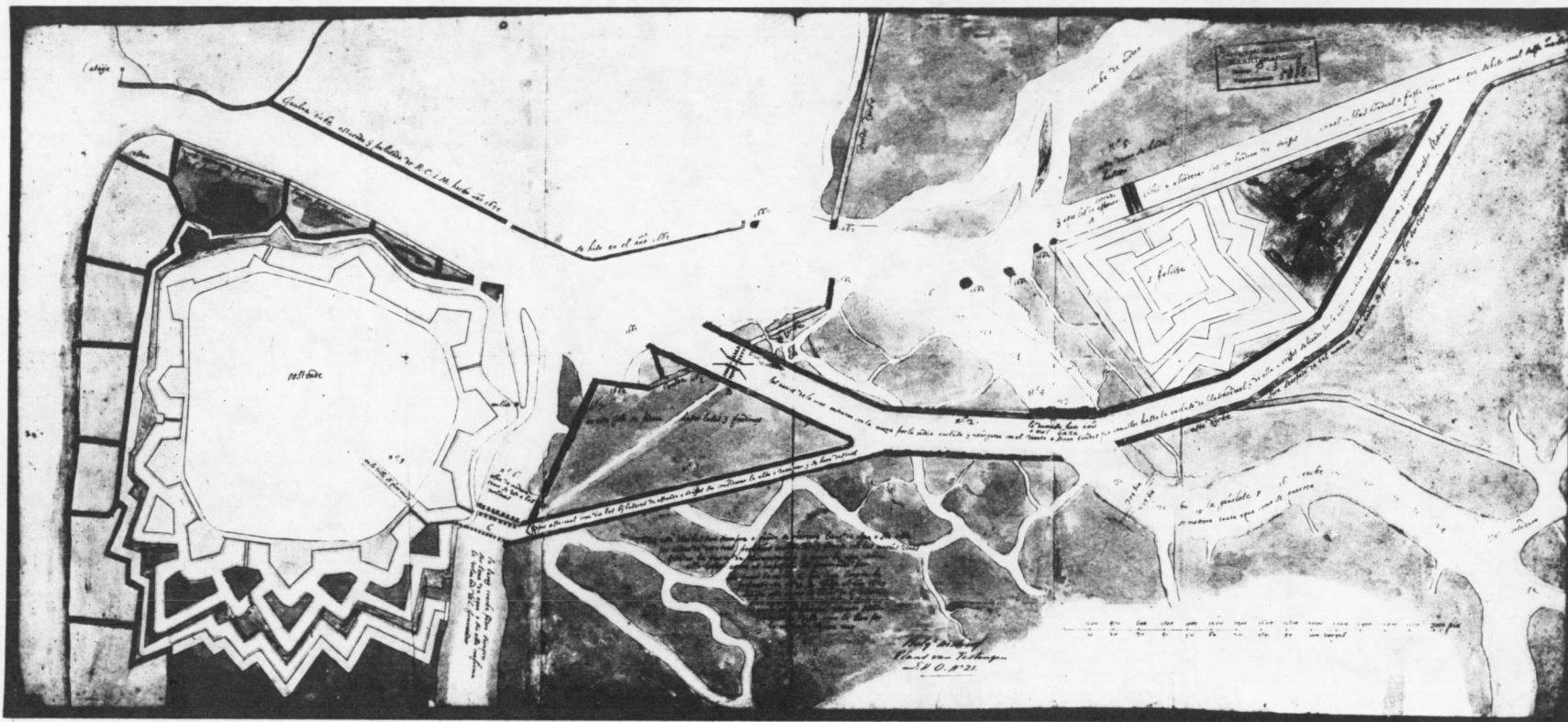
Het wederopbouwplan van Oostende werd vermoedelijk door ingenieur Wenceslas COBERGHER (1561-1634) in 1605 getekend (17). In het Algemeen Rijksarchief te Brussel wordt een kopie van dit plan bewaard (18). Volgens deze tekening worden niet alleen de contouren van de oude gebastioneerde stad en van het Nieuwe

Troje bewaard, maar worden ook de ravelijnen en dijken aan de oost-, zuid- en westzijde behouden. De buitenste stadsversterkingen aan de noordzijde worden vervangen door een eenvoudige dijkconstructie, daar de voorwaarts gelegen oude haven definitief verdwijnt ten voordele van de binnenhaven gelegen langsheen de "nieuwe kaai" nabij de Brugse poort. De west- en zuidwaarts gelegen bolwerken, ravelijnen en tranchementen, die tijdens de belegering dienst hadden gedaan, werden verwijderd (19). In de stad wordt enkel een gracht, behorende tot de eerste afsnijding behouden. Het rasterpatroon van de oude kavels daterend uit de 15de eeuw, werd hernomen en doorgetrokken tot aan de bolwerken van de Oude Polder en van Helmont. De Westpoort bevindt zich nu tussen twee nieuwe bolwerken. Het regelmatig dambordpatroon geeft echter geen aanzet tot een bijhorende regelmatige gebastioneerde vesting, zoals Simon STEVIN reeds in 1594 in "Sterctenbouwing" aanraade (20). Wel houdt men nog steeds aan de opstelling van een citadel, rechthoekig en volgens dambordpatroon ingedeeld, die zowel de aanlandende stad als haar omgeving dient te beheersen.

Pas tijdens de tweede helft van de 17de eeuw zou het onregelmatig vestingpatroon met 8 bastions verder uitgebreid worden tot een regelmatige elfhoekig gebastioneerd stelsel (21). Het bolwerk van de Nieuwpolder en de beide aangrenzende courtines van de citadel werden afgebroken, de scheidingsgrachten tussen de stad en de citadel werden opgevuld, de Oostpoort werd tot een vooruitstekend bolwerk omgebouwd, langs de zijde van de Noordzee werd een nieuw bolwerk tussen de Vlammenburch en het Helmont bolwerk toegevoegd en ten slotte werd de gehele zuidzijde heraangelegd en versterkt met een bijkomend bastion. De zwak verdedigde zijde naar het fort Sint-Albertus en naar het Sinte-Isabellafort toe, werd voorzien van vier nieuwe ravelijnen, drie halve manen, een nieuwe buitengracht met bedekte weg en een uitgestrekte glacis (22).

In 1672-1676 werden de belangrijke sluizen van Slijkens aan de toegang tot het nieuwe kanaal Oostende-Brugge op het gebied van de gemeente Bredene opgericht. Ter verdediging van dit strategisch kunstwerk werd een nieuw verdedigingswerk langs weerszijde van de sluis gebouwd : het fort Sint-Filippus, later voorafgegaan door een gekroond hoornwerk. Het sas van Slijkens, dat in de Gouverneerpolder gelegen was, vormde een sleutelpositie in de aanvoer van materiaal en munitie vanuit Brugge. Het fort Sint-Filippus had een vierkante toren van 165 x 165 m met vier grote bastions op de hoeken. De buitenwerken bestonden uit een gedeeltelijk dubbele natte gracht met twee ravelijnen en een bedekte weg. Binnenin het fort stond het huis van de Gouverneur, omsloten door twee soldatenkwartieren, een magazijn en een kapel, die bediend werd door de paters Kapucijnen. In het kroonwerk gelegen ten noorden van de sluizen, stonden de huizen van de sasmester, de sasknechten en een aantal herbergen. Middenin prijkte het grote Provinciemaagazijn, dat in 1676 plechtig door de landvoogd de VILLAHERMOSA werd ingehuldigd en ter gelegenheid waarvan een versierde steen met de wapens van deze hertog boven de toegangsdeur werd aangebracht. Deze herdenkingsteen bevindt zich thans in de binnenruimte van het fort Napoleon (zie verder).

Een driedimensionale voorstelling van deze vestingwerken is terug te vinden op het reliëfplan van Oostende, dat in 1699 door Franse ingenieurs gemaakt werd en in 1778 werd hersteld (23).

Plan van Oostende met voorstel tot een nieuwe kanaalverbinding tussen de Sint-Catharinakreek en de "fossa Eugenia" met voorstelling van het fort Sint-Filippus, ca 1662 (Brussel, A.R.A., C.P. 5565)

Na het ineenstorten van de sluis van Slijkens op 13 augustus 1752 (wegens de slechte bodemgesteldheid), werden gedeelten van de bastions langs de kanaalzijde geslecht om aldus langs weerszijde van dit kanaal een hogere afdamming aan te brengen (24). Reeds in 1782 werd het gehele bolwerk gesloopt daar het geen duidelijke militaire functie meer had en de materialen nuttig en goedkoop voor de nieuwe uitbreiding van de stad Oostende konden aangewend worden.

Eveneens vanaf 1782 werd het vestingsstelsel rondom de oude zeehavenstad gedeeltelijk herzien, doch in functie van de zuidelijke stadsvergroting naar de plannen van ingenieur de BROU (25) :

- de ravelijnen, halve manen en overige buitenwerken aan de zuidwestzijde van de stad werden afgebroken;
- drie bastions en de tussenliggende courtines ter hoogte van de Sinte-Katharinakreek werden geslecht en de nieuwe terreinen verkaveld (26). Deze nieuwe stadsuitbreiding sloot aan bij drie dokken : een herstellingsdok, een nieuw nat dok en de reeds bestaande havenkom (1776). Aan de zuid-oostzijde van deze dokken werd een nieuwe handelsstad gecreëerd, volgens dambordpatroon en begrensd door een eenvoudige ringmuur (27).

II. DE FRANSE PERIODE : 1794-1814

De vestingbouw te Oostende muntte tijdens de Franse periode niet alleen op het gebied van projecttekeningen uit. Vanaf het Jaar 2 (1794) werden o.l.v. kapitein LE SAGE, commandant SAINT-LÉGER, de kapiteins LAVOCAT, DAUTEL, GUILLEY en MAUROY talrijke opmetingen van de bestaande vestingwerken gedaan en nieuwe ontwerpen uitgewerkt. Hun bedoeling bestond er in de oude vestingstad op haar zwakste fronten te versterken :

- aan de zuidzijde werd de nieuwe handelstad voortaan verdedigd door een gebastioneerde omwalling met vier bastions en een ravelijn;
- het plan werd opgevat om ter hoogte van de oude sluis van Slijkens een nieuwe spuikom aan te leggen, beschermd door een nieuwe versterkte sluis;
- een nieuw kroonwerk op de rechteroever van het kanaal Oostende-Brugge diende de haven te beschermen;
- aan de oost- en westzijde van de stad zouden tussen de duinen en de zee twee nieuwe pentagonale forten dienen opgericht te worden.

Deze projecten voor nieuwe vestingwerken bleken aan een reële noodzaak te beantwoorden, gezien reeds op 19 mei 1798 2000 Engelse soldaten o.l.v. admiraal POPHAM op het strand van Bredene landden en van daaruit ongehinderd konden oprukken naar de strategisch belangrijke sluis van Slijkens. Zij werden daarvoor bijgestaan door 37 Britse oorlogsschepen, die vanaf 17 mei het Franse garnizoen (bestaande uit slechts 150 grenadiers) met kanonvuur bestookten. Door een storm werd de Engelse vloot teruggeslagen en konden Franse hulptroepen uit Brugge, Nieuwpoort en Gistel de Engelse expeditie omsingelen (er vielen 500 doden, waaronder 2 Engelse generaals, 70 officieren werden gevangen genomen). Een rechtstreeks gevolg van deze vervaarlijke onderneming was de uitbreiding van het Franse garnizoen tot 20.000 manschappen, en het oprichten van de zg. "Batterie du Musoir" of "Batterie Napoléon" op het oostwaarts gelegen staketsel (1803, o.l.v. generaal DAVOUT).

HET FORT NAPOLEON

Het huidig nog bestaande fort Napoleon, aanvankelijk "Fort Impérial" geheten (28), werd tussen 1810 en 1814 gebouwd, o.l.v. generaal DAVOUT. Daartoe kreeg hij steun van geniekolonel TOUZARD, hoofd van de fortificaties van het Kamp van Brugge (29). Een 500tal Spaanse krijgsgevangenen verrichtten de graafwerken; metsers uit eigen streek bouwden het fort zelf. In de herfst van 1811 waren de funderingen tot 85 cm boven de grond voltooid, één jaar later het metselwerk maar het glacis was eind 1814 nog niet voltooid aan de kant van Slijkens.

Het fort bestaat uit een in de duinen gedeeltelijk verzonken vijfhoekige toren met twee verdiepingen (hoogte 10,5 m of 35 Engelse voet) in metselwerk : elke zijmuur is nagenoeg 2,60 m dik en meet 27 m (30 yards). De centrale kern van de toren is open en bevat in het midden een waterput (men behoefde slechts drie voet diep te graven om reeds water te vinden). Rondom deze centrale koker bevinden zich over twee verdiepingen overwelfde kamers : op het gelijkvloers zijn ze bomvrij en dienen ze voor munitiedepot en voedselopslagplaats, de eerste verdieping bestaat uit een aaneenschakeling van soldatenlogies. Ook in de caponnières konden soldaten gelegerd worden, wat het totale aantal te kazerne- ren soldaten op 300 bracht. Bovendien bood de bedekte weg ruimte voor 150 manschappen.

Rondom het torengedebouw loopt een droge gracht (11 m breedte of 33 voet) geflankeerd door vijf caponnières, elk voorzien van 20 schietgaten (30). Daarrond werd een vijfhoekige ringmuur (6,8 m hoog of 20 voet) opgetrokken. Deze constructie deed zowel dienst als bedekte weg dan als steunmuur voor het glacis (helling 1/12), aan zijn landinwaartse zijde breed glooiend zodat de duinen op een afstand van ca 540 m of 600 yards van het fort bleven (31).

Tot na W.O.I. behield het fort zijn militaire functie (32) en werd nadien eigendom van het Ministerie van Openbare Werken. In juli 1976 werd het als monument bij K.B. beschermd. Het is de enige in Europa nog intact bewaarde vesting uit de Napoleontische tijd (33).

Binnen het fort bevinden zich enkele historisch belangrijke gevelstenen, waaronder een gebeeldhouwde arduinsteen (1,12 m x 1,35 m), bevattende de wapens van de hertog de VILLAHERMOSA. Onderaan deze steen staan twee blokken in witte steen (1,17 m x 0,40 m) waarop gebeiteld staat : "SLants Magazyn". Deze drie merkwaardige stenen zijn afkomstig van het groot Provinciemagazijn, dat in 1676 door de landvoogd de VILLAHERMOSA in het gekroond hoornwerk van het sas van Slijkens plechtig ingehuldigd werd (zie vorige). In 1936 werden deze stenen op de binnenplaats van het fort, dat toen als heemkundig museum dienst deed, aangebracht (34).

DAVOUT had reeds in 1803 het plan opgevat om de zeehavenstad door twee forten, gelegen langs de zee, te beschermen : een oostelijk fort of "Fort Impérial", en een westelijk, het "Fort Royal". Dit laatste werd slechts in 1815 door de Engelsen voltooid en kreeg de naam van Wellingtonfort. In 1811 werden de duinen afgevlakt, hetzelfde jaar nog werd met de funderingswerken en de bouw van de waterciternes begonnen. De bouwwerf lag in 1812 stil, in 1814 moest het gelijkvloers nog overwelfd worden en werd het platform voor het artilleriegeschut aangebracht. Ook

dit fort was vijfhoekig, omringd door een gracht, geflankeerd door vijf caponnières. De bedekte weg werd slechts gedeeltelijk (in de richting van Mariakerke) uitgewerkt. Ook het glacis werd enkel ten volle aan de zuid-oostzijde aangebracht (35).

Op het einde van de 19de eeuw werd het ontmanteld en werden de funderingen mede opgenomen in de constructie van de tribunes van de zg. Wellingtonrenbaan (36).

III. DE HOLLANDSE PERIODE : 1815-1830

Uit het "Generaal Plan der tegenwoordige situatie van de vesting Oostende", getekend in januari 1814 door J.E. VAN GORKUM, majoor bij de Generale Staf van het Koninkrijk der Nederlanden, blijkt dat het Fort Souverein (Napoleon) reeds voltooid was; van het Fort Willem (Wellington) waren nog maar enkel de funderingen gemetst en het voorziene hoornwerk tegenover de handelsdokken valt zelfs niet meer te bespeuren (37). Op een tweede plan, gedateerd 18 september 1814 staat het Fort Willem reeds in zijn voltooide toestand uitgetekend en werd het voorzien van een dijk (760 m) die zich tot aan de voet van een nieuw aan te leggen brilschans, genaamd Frederik, uitstreckte (38). Dit plan van VAN GORKUM bevat bovendien een papillot met voorstel tot constructie van een nieuwe versterking ter hoogte van de sluis te Slijkens : een zeshoekig gebastioneerd fort met drie ravelijnen en een bedekte weg (nooit uitgevoerd). De Hollandse overheid bestudeerde verder het vestingsstelsel en de inundatiewerken in hun geheel. De Engelsen hebben onder leiding van WELLINGTON het Fort Willem verder voltooid (vandaar de latere benaming Fort Wellington). Het fort werd in zijn uiteindelijke realisatie (cfr. plannen van de vesting Oostende 1816) voorzien van twee platformen, die van elkaar gescheiden waren en onder een asymmetrische vorm werden geconcipeerd : twee bastions voorafgegaan door een breed glacis naar Mariakerke toe en als versterkte toegang naar de stad Oostende (39). De voorziene dijk werd niet gebouwd, doch wel een klein rechthoekig reduit met een hoekbastion.

De gebastioneerde stadsversterking werd aan de westzijde met drie nieuwe ravelijnen uitgebreid, aan de zuidzijde met een brilschans. Na 1815 zal het gebastioneerd fort aan de westzijde van de stad geheel afgebroken worden en vervangen worden door een nieuwe vereenvoudigde vestingmuur, voorafgegaan door drie nieuwe ravelijnen. De brilschans Frederik en het bijhorend glacis worden verwijderd. Het terrein tussen de handelsstad en de zuid-oostelijke bastions functioneert als militair fort : een militair hospitaal wordt opgetrokken, een centraal legermagazijn, een kazerne, een poedermagazijn en later nog een magazijn voor de artillerie (in de oude lijnbaan). Het hoornwerk, reeds onder Napoleon tegenover het 1ste handelsdok gepland, was in 1827 voltooid.

IV. DE BELGISCHE PERIODE

Op 20 maart 1865 deelde baron CHAZAL, Minister van Oorlog, aan de senaat mede dat de stad Oostende van haar vestingsfunctie ontheven was, met als gevolg dat het gehele gebastioneerde vestingsstelsel tussen 1865 en 1875 werd afgebroken en door een nieuwe stadsuitbreiding werd vervangen (40).

De gebouwen ten zuiden van de Hazegraswijk bleven echter als kazerne functioneren; de bijhorende drie bastions bleven bestaan doch de twee voltooide ravelijnen werden in het toenmalige "Bois

de Boulogne" opgeslorpt. In 1876 kreeg de Duitse landschapsarchitect Edward KEILIG de opdracht de bastions in een globale parkaanleg (het huidige Maria Hendrikapark) te betrekken. Pas in 1888 werd met de werkzaamheden gestart, in 1892 werd het park voltooid (41). Gelijktijdig met deze burgerlijke verfraaiingswerken werd ten zuiden van de Hazegraswijk een nieuwe kazerne opgericht : de huidige Bootsman Jonsenkazerne (42).

NOTEN

1. De eerste gouverneur van Oostende onder het Staatse gezag was de Engelsman Sir John CONWAY.
2. Het is mogelijk dat de oudste vesting rondom Oostende te Bredene voorkwam : een vierkante versterking met vier rondelen op de hoeken; zie K.B. (Brussel), Afd. Kaarten en plannen, IV 10, 125.
3. H. HAESTENS, La nouvelle Troye ou mémorable histoire du Siège d'Ostende, le plus signalé qu'on ait vu en Europe, Leiden, 1615. Alexander FARNESE liet ter hoogte van het fort van Plassendael een kanaal graven.
4. Reeds op 25 april 1579 had de Prins van Oranje een zekere Hans de DUUCQ aangesteld om vestingplannen voor Oostende en Nieuwpoort uit te werken.
5. E. VAN METEREN, Belgische of te Nederlantsche historie van onsen tijden, Deift, 1605, boek 18.
6. Het Woutermansambacht was ten zuiden van de Katharinakreek gelegen en behoorde tot het Brugse Vrije.
7. R. VERBANCK, Rond de forten van Oostende in Ter Cuere, jaarboek 1978, pp.1-28.
8. Cfr. L. DANCKAERT, Negentien Belgische steden in kaart en prent, Brussel, 1968, pp. 72-73.
9. Het Albertusgeleed is een zijtak van het 's heer Woutermansgeleed.
10. Dit fort is eveneens afgebeeld op het plan van 16 juli 1600. Cfr. K.B. Afd. Kaarten en plannen, IV 10.125.
11. G. VANDAMME, De Sinte-Katharinakreek, 10 eeuwen geschiedenis, in De Plate, 11de jg., dec 1982, pp. 206-210.
12. R. VERBANCK, loc. cit.
13. R. LAURENT, De havens aan de kust en aan het Zwin, Brussel, 1986. Zie eveneens ARA (Brussel), Gegr. kaarten en plannen, nr. 443.
14. Id.
15. Francesco PACCIOTTO was de ontwerper van de citadel van Antwerpen.
16. Cfr. R. LANOYE, Oostende's Epos, Oostende, 1981.
17. Vanaf 1605 stond W. COBERGHER in dienst van de Aartshertogen ALBRECHT en ISABELLA. P. LEPOIVRE was vanaf 1610 verbonden aan het Hof van Brussel.
18. ARA, Kaarten en plannen in handschrift, nr. 503.92.
19. P. LOMBAERDE, Het theoretische en praktische aandeel van Simon Stevin en Wenceslas Cobergher bij de heropbouw van Oostende na 1604, in Het Ingenieursblad, 52e jg., 1983, pp. 331-338.
20. S. STEVIN, Sterctenbouwing, Leiden, 1594.
21. ARA, kaarten en plannen, nr. 5565.
22. Een prachtig reliëfplan (5200 x 4000 mm) van de fortificaties en de stad Oostende werd in 1699 door Franse ingenieurs gemaakt en staat thans opgesteld in het Musée de l'Hôtel

- National des Invalides te Parijs. Zie D. FARASYN, Oostende, in Belgische steden in reliëf. Plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs : XVIIde-IXde eeuw, Brussel, 1965, pp. 139-162.
23. Id.
 24. Cfr. ARA, kaarten en plannen, inventaris in handschrift, nr. 5569 met bijgevoegde tekening voorstellend de ineenstorting van de sluizen van Slijkens. In 1758 werd meer in oostelijke richting een nieuwe sluis gebouwd.
 25. Een eerste project dateert reeds van 1781, maar voorzag nog niet in de afbraak van de 17de eeuwse vestingwerken. ARA, K.P., nr. 2444.
 26. ARA, K.P. in handschrift, nr. 2443.
 27. Id., nr. 1586.
 28. Tijdens de Hollandse periode heette het fort "Souverain", nadien fort "William"; na de Belgische onafhankelijkheid fort Leopold en vanaf 1840, fort Napoleon. Over de Franse periode, zie vooral C. LEMOINE-ISABEAU, Oostende à l'époque française. Travaux de défense et de cartographie (1794-1814), in Belgisch Tijdschrift voor Militaire Geschiedenis, IXI, nr. 6, juni 1972, pp. 495-511.
 29. Zie Correspondance du maréchal DAVOUT, dl. 1.
 30. ARA, K.P. in handschrift, nr. 5574. Voor een nauwkeurige beschrijving van het fort, zie vooral het Inspectierapport, in november 1815 opgesteld door kapitein GIPPS, royal ingénieur. Met dank aan de heer K. VAN DONINCK, die mij hiervan een copie bezorgde.
 31. Thans bedekken de duinen het gehele glacis.
 32. Zeer gedetailleerde plannen van dit fort zijn deze van de Eerste kapitein ingenieur J.D. PASTEUR. Zie ARA, K.P., nr. 5590 en 5589.
 33. Ook het fort van Lillo bevat enkele merkwaardige militaire gebouwen daterend uit het Eerste Keizerrijk.
 34. C. LOONTIENS, Le fort Napoléon, son histoire, le musée : catalogue descriptif illustré, Oostende (z.j.).
 35. ARA, K.P. nr. 5592 en 5593.
 36. Overige belangrijke plannen van dit fort zijn : ARA, K.P., nr. 5575, 5577, 5579.
 37. Id., nr. 5574.
 38. Id., nr. 5576.
 39. Cfr. Plan van de vesting Oostende in het jaar 1816.
 40. Zie hierover meer in P. LOMBAERDE, Le problème du démantèlement de la "Place d'Oostende" durant la période 1865-1878, in Neptunus, jg. 30, april 1983, nr. 2, pp. 7-19.
 41. H. BARBIER, Tuin- en landschapsarchitect Eduard Keilig (1827-1895), onuitg. verh., HAIR-Antwerpen, 1986, pp. 70-71.
 42. Zie A. DIERKENS, Inventaire des cartes, plans et registres divers (fin IXI-début XXe siècle), ARA (Brussel), nr. 1, 64, 113, 114 en 134.

#

BIBLIOGRAFIE VAN DOKTER HENRI NOPPE, THALASSOTHERAPEUT (1810-1874)

- Der selbst Arzt in Seebadern. Bruxelles, Grégoir 1846.
- Le médecin de soi-même aux bains de mer. Bruxelles, Grégoir 1846.
- De l'utilité des bains de mer contre les maladies et les infirmités des organes de la vie sexuelle chez la femme et les filles pubères. Bruxelles, 1852.
- Le Manuel Guide des baigneurs à Ostende. Bruxelles, 1852.
- Der Seebadearzt oder vollständiges Handbuch für Badegäste. Bruxelles, Grégoire 1852 - Ostende, Kiessling 1852.
- Recueil d'observations médicales faites à Ostende pendant la saison des bains de mer. Bruxelles.
- Supériorité des bains de mer contre les dérangements de santé de la femme et des filles pubères. Ostende, Daveluy 1856.
- Unerlässliches Handbuch für Badegäste zü Ostende. Ostende, Daveluy 1863.
- Supériorité des bains de mer contre les dérangements de la santé de la femme. Ostende, Daveluy 1860.
- La femme aux bains d'Ostende. Ostende, 1863.
- Guide Baléologique des étrangers aux bains d'Ostende offrant tous les renseignements hygiéniques et médicaux qu'il importe de connaître pendant leur séjour sur le littoral, ainsi que les instructions pratiques exposées avec clarté et précision pour réaliser au bord de la mer les meilleurs résultats possibles au profit de leur santé. Ostende, 1865 - 6e édition.

BRON : Stadsarchief, Oostende, los blad.

#

JEAN-JACQUES SOENEN

Naar aanleiding van zijn individuele tentoonstelling in het Kon. Atheneum te Oostende (mei 1987) werd door de Vereniging van Oud-Leerlingen en Vrienden van het Kon. Atheneum Oostende een fotocatalogus uitgegeven gewijd aan het werk van de Oostendse pers- en kunstfotograaf Jean-Jacques SOENEN (°Westende, 1951).

Het werd een album met 45 reproducties in z/w naar het beste uit het rijke fotooeuvre van J.J.S.

We vermelden hier vooral de Oostendse items, alle op een originele wijze gebracht : Strand en dijk, Oud Kerkhof, Rockfestival, Oostendse kunstenaars.....

Eindelijk heeft Oostende een waardige opvolger voor ANTONY. Zijn naam is Jean-Jacques SOENEN.

(catalogus : 300 Fr)

Norbert HOSTYN

OUDE NUMMERS VAN HET TIJDSCHRIFT "DE PLATE" ZIJN TE KOOP IN ONS HEEMMUSEUM

- per stuk : 30 Fr.
- een volledige jaargang (t/m 1984) : 200 Fr

OOSTENDE, 11 AUGUSTUS 1918

Foto: S.A.O

door Ivan VAN HYFTE

Nog steeds (lees 7 april 1987) zijn niet alle lijken geborgen, na de desastreuze ramp met de "Herald of Free Enterprise" of in Londen wordt op een gerechtelijk onderzoek gepeild naar de oorzaken en menselijke nalatigheden in dit pijnlijk drama. Het eindrapport zal wellicht verpletterend zijn voor sommige individuen en instanties.

Zowat 80 jaar geleden (1908) schreef een Brussels advocaat, Charles HERVY-COUSIN, een boek dat een alarmkreet was aan het adres van het Ministerie van Spoorwegen, dat de Marine onder zich ressorteerde.

Al gaat hier geen enkele vergelijking met Zeebrugge op, toch waren de rampen met de "British King", het schoolschip, de "Meuse" en de "Cap Juby" voldoende van die aard om zich vragen te stellen over de veiligheid, het personeel, het materieel, de zeewaardigheid....

In zijn tweede deel trekt de auteur keihard van leer tegen toestanden op onze staatspakketboten in Oostende. Onze maritieme wetgeving vindt hij, zowel technisch als sociaal, thuis te horen in een museum voor antikwiteiten. Vooreerst het personeel. Sinds de oprichting van de maildienst, toen 50 jaar geleden, was er voor de officieren niets veranderd. Ondanks de opgedreven snelheid (23 knopen), ondanks 3 overtochten per dag in beide richtingen, ondanks de toegenomen risico's in het Kanaal, waar talrijke visbakken de signalisatie verwaarloosden, was hun soldij, sedert 1850, niet meer aangepast. De evolutie van het provincie-stadje naar een mondaine badplaats bracht met zich mee dat hun officiersstatus (kledij, levenswijze...) ook wat wilde ! Toch verdiende een commandant van een luxepakketboot als de "Princesse Elisabeth" niet meer dan 5.500 ₣ per jaar. Op de lijn Antwerpen-Harwich kwam hij met 11.250 ₣ naar huis. De noodzaak om in het residentiële Oostende te wonen en de steeds groter wordende verantwoordelijkheid, bood aan velen weinig perspectieven om deze loopbaan uit te bouwen.

In 1908 waren er voor 10 pakketboten, 1 schoolschip en 1 visserijwachtschip slechts elf kommandanten. De "Princesse Joséphine" spande de kroon met slechts één eerste luitenant aan het commando ! Met de draadloze telegrafie werden officieren soms telegrafisten. Ook aan de basis liet het personeelsgebrek zich gevoelen.

De werktuigkundigen werden gerekruteerd onder de bankwerkers die beroepsschool gelopen hadden. Verre van slecht ! Hun jaarwedgebedroeg 1.400 ₣, wat maximaal 1.800 ₣ werd. Soms staan machinisten 9 jaar (!) op de wachtlijst als adjunct, alvorens een vakante plaats vrijkomt. Een chef-mecanicien start met 2.700 ₣ en eindigt met 4.000 ₣ (+ zee-vergoeding, jaarlijks 300 ₣). Ook de technische vereisten waren toegenomen. Toen de maildienst startte, waren het motoren van 1.500 PK. De "Princesse Elisabeth" ontwikkelde 11.000 PK. Veel hulpmotoren zorgen voor luxe en comfort aan boord : elektrische verlichting, verwarming met stoom, nieuwe kranen... Allemaal nieuwe uitdagingen voor de technici. Een herschikking van de hiërarchie en wedde-aanpassing is hier zeker op zijn plaats, vindt de auteur.

Het ondergeschikte personeel op de brug bestaat overwegend uit vissers en mannen van de koopvaardij. Een "mousse" komt als zestienjarige aan de staat en verdient 43 ₣/maand. Na 4 jaar wordt hij matroos en krijgt 104 ₣. Meestal blijven de ex-vissers voor goed, maar de koopvaarders verlaten de job, om na examen, een loopbaan uit te bouwen bij het loodswezen.

Zowel matrozen als stokers, hebben eenmaal getrouwd, een dubbel huishouden en Oostendse gedeputeerden hebben in het parlement reeds aangedrongen op een financieële toegemoetkoming. Een onbeduidend verschil in de wedde-barema's werkt niet gunstig op gezag of respect. Zo krijgt de "maitre d'équipage", de spil waarrond alles draait, een aanvangswedde van 126 ₣ en maximaal 140 ₣, wat te betreuren is, gezien zijn vakkundige kennis.

En het materieel ? De Belgische pakketboten waren toen in 4 categorieën onderverdeeld. Op de lijn Calais-Dover waren de slechtste eenheden beter dan onze 3e categorie (vb. "Princesse Henriette", "Rapide"). Ingenieurs hadden, na 23 jaar intensieve dienst, heel wat desiderata bij mogelijke nieuwbouw en waren op de hoogte van de gebreken in sommige installaties. De ontevreden toerist zal dan ook de concurrentie opzoeken, zelfs al wordt jaarlijks 300.000 ₣ aan publiciteit gependeed. "Le Carillon d'Ostende" vindt een verspilling van 150.000 ₣ per boot voor nieuwe verwarmingsketels "incompréhensible". Een andere financieel-zware dobber was het onderhoud. In alle Belgische en buitenlandse compagnieën berust het te dure onderhoud in eigen handen; hier krijgt de privé-sektor 80.000 ₣ schilderwerken per jaar. Het noodzakelijk kalfateren gebeurt in Antwerpen waar met het huurgeld voor de droogdokken beter een eerste Oostendse scheepshelling zou gebouwd worden, in plaats van 12 à 14 maand wachttijd voor deze operatie.

Tenslotte de restaurants. De exploitatie van de buffetten laat veel te wensen over. Terecht klaagt de restauranhouder over de slechte infrastructuur aan boord. De keukens liggen te ver af van de restaurants, zodat schotels, na 50 meter, soms koud op tafel verschijnen. Schrijver herinnert zich dat hij eens 2 uur moest wachten op een bescheiden beafsteak. Op de "Princesse Elisabeth" vergewiste hij zich dat de ijskast naast de verwarmingsketel stond. Veel personeelsleden zijn vreemden, die noch Frans noch Nederlands kennen. Al vlug begrijp je de ongeduldige en wanhopige reiziger die een tolk opzoekt om zijn maal te bestellen. Zowel de distributie als de organisatie moeten op punt gesteld worden. Hier vraagt C. HERVY-COUSIN een staatssubsidie van 25.000 ₣ voor een hotelier met internationale reputatie die alzo heel wat meer voor mekaar zou kunnen krijgen.

Al met al een weinig rooskleurig terugblikken op een nationale scheepsvaartlijn die jaarlijks kampte met ± 2 miljoen deficiet.

Hieronder vindt U de état-major van onze staatspakketboten op 1 november 1908

<u>PAKKETBOOT</u>	<u>COMMANDANT</u>	<u>1e OFFICIER</u>	<u>2e OFFICIER</u>
Marie-Henriette	BASTIN	LUTENS	ROYON
Leopold II	VAN DEN KERKHOVE	ROMBOUTS	VERLENDE
Pr. Elisabeth	DUBOIS	ROHAERT	DOBBELAERE
Pr. Clementine	DE HOUST	RYEZ	LAUWEREINS
Rapide	SERVAIS	TURLOT	-

<u>PAKKETBOOT</u>	<u>COMMANDANT</u>	<u>1e OFFICIER</u>	<u>2e OFFICIER</u>
Pr. Henriette	DE GRAEVE	COUVREUR	BLY
La Flandre	EBERHARDT	LAROCK	-
Ville de Douvres	TIMMERMANS	GRAYET	CLAES
Prince Albert	COUCKE	DEPIERE	-
Pr. Joséphine	-	CORNELLIE	-

NOG OVER "S.S. OSTENDE"

zie ook tijdschrift "De Plate" nr. 3 maart 1987, blz. 87-68 zelfde onderwerp.

Uit "Memoriaal, de N.V. DEPPE in de twee wereldoorlogen" uitgegeven door de rederij zelf en steunend op de verslagen van de voorvallen, kunnen we het volgende opmaken :

Verlaat New York op 27 december 1942.

17 januari 1943 : te 10 uur doet zich een reusachtige opwelling aan bakboord voor. Twee onderzeese ontploffingen doen zich voor. Om 07.30 uur wordt het schip gestrand op een slijkbodem van Loch Na Latharick.

Op 22 maart 1943 : nieuwe ontploffingen, waarschijnlijk toe te schrijven aan de militaire lading en er breekt brand uit. Schip wordt verlaten. Drie gewonden, twee vermisten : Oscar DA SIVA, olieman en DOS SANTOS TIAGE, stoker.

Louis VANDE CASTEELE

SCHEEPSBOUW TE OOSTENDE

Bij de contacten, die gelegd werden ter gelegenheid van de thematentoonstelling DE BOUW VAN EEN STALEN VISSERSSCHIP, kregen wij de lijst ter beschikking van de schepen die na de tweede wereldoorlog bij BELIARD CRIGHTON gebouwd werden.

Het waren bijna allemaal stalen schepen (uitzondering hierop vormden de mijnenvegers voor de Zeemacht nrs. 147, 148, 149 en 150 die in hout gebouwd werden).

De bouw van stalen schepen werd in 1983 bij deze werf afgesloten. Onder de naam N.V. MERCANTILE-BELIARD werd in dat jaar overgegaan naar de bouw van schepen in polyester.

Wij zijn de heer DEHASSE, ingenieur bij deze werf, zeer dankbaar omdat hij ons deze lijst voor publicatie ter beschikking stelde.

De meeste van onze lezers zullen verwonderd zijn over het grote aantal gebouwde schepen op deze werf en de diversiteit van de opdrachtgevers. Het is eens te meer een blijk van de werkkraft die een Oostendse werf, gedurende vele jaren kon opbrengen. Spijtig dat deze, internationaal gewaardeerde techniek verloren ging.

J.B. DREESEN

+ COULÉ - GEZONKEN.
O RETIRE - GESLOOPT

N° de Cens.	Année de Terminan	Type	Pavillon	Nom	N° d'imm- tricolation	N° d'is Plans	L ht m.	L fl. m.	L B.V. m.	L app. m.	B m.	C m.	BRT Belge	NRT
104	1946	Madette de Pilotage	Belge	—	Adm Belge	B.PM	18,-	16,-	16,-	16,-	4,20	1,50		
105	1946	"	"	—	Adm Belge	B.PM	18,-	16,-	16,-	16,-	4,20	1,50		
106	1946	Chalutier P. 2 B	"	Noordende III	O 0.320	DB.1	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	58,04
107	1947	"	"	Victor Billat	O 0.311	D.Z.	30,-			27,25	6,50	3,20	112,62	38,77
108	1947	"	Français	Paul Gufflet	L.R. 4020	R.P.	25,-	22,50		22,-	6,40	3,20		
109	1947	"	Belge	Belgian Sailor	0.318	ZH 1	40,-	36,25	36,43	36,25	7,30	3,90	185,35	65,81
110	1947	"	Français	Etoile du Nord	B. 2383	CP 1	46,525	44,-	42,24	42,-	8,25	4,70	± 365,-	± 145,-
111	1947	"	"	Duc de Normandie +	F. 1040	CP 2	46,525	44,-	42,24	42,-	8,25	4,70	± 365,-	± 145,-
112	1948	"	"	Duperré II	B. 2425	CP 3	46,525	44,-	42,24	42,-	8,25	4,70	± 365,-	± 145,-
113	1948	"	Belge	Noordende II	O 0.319	DB 2	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	59,70
114	1948	"	"	Henriette	O 0.236	L.P.	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	
115	1950	Bateau Phare	"	Wandelaar	Adm Belge	L.5.1	42,40	37,50	37,50	37,50	7,90	5,90/3,60	419,25	40,52
116	1950	"	"	West Hinder	Adm Belge	L.5.2	42,40	37,50	37,50	37,50	7,90	5,90/3,60	419,25	40,52
117	1950	"	"	(réserve)	O Adm Belge	L.5.3	42,40	37,50	37,50	37,50	7,90	5,90/3,60	419,25	40,52
118	1948	Chalutier P. 2 B	"	Laermans +	0.304	M.V.	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	60,60
119	1948	"	"	François Musin	0.305	M.V.	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	60,60
120	1948	Démouilleur	Français	Marseillais 1	Marseille	CB 1	26,56	24,525	24,40	24,-	6,80	3,90	± 123,-	± 10,-
121	1948	"	"	Marseillais 4	Marseille	CB 2	26,56	24,525	24,40	24,-	6,80	3,90	± 123,-	± 10,-
122	1950	Bateau Pilote	Belge	—	3	LB.1	49,70			45,60	8,40	6,15/4,-	499,26	162,15
123	1950	"	"	—	4	LB.2	49,70			45,60	8,40	6,15/4,-	499,26	162,15
124	1950	"	"	—	5	LB.3	49,70			45,60	8,40	6,15/4,-	499,26	162,15
125	1948	Chalutier P. 2 B	Morocain	El Moujahid	MAROC	SM	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	65,10
126	1948	"	"	Zakime	MAROC	SM	35,-	32,25	32,41	32,25	6,90	3,60	154,45	65,10
127	1950	Démouilleur	Français	Marseillais 3	Marseille	CB 3	26,56	24,525	24,40	24,-	6,80	3,90	± 123,-	± 10,-
128	1950	Barge de 185 Tn	Belge (Congo)	MIKENO	Congo	BO 1	35,-	32,-	32,-	32,-	5,50	2,30		
129	1950	"	"	KARISIMBI	Congo	BO 2	35,-	32,-	32,-	32,-	5,50	2,30		
130	1952	Bateau Carrier	"	Huy	Congo	CO 1	46,50			45,83	9,-	2,-		
131	1952	"	"	Hauffalize	Congo	CO 2	46,50			45,83	9,-	2,-		
132	1951	Barge de 250 Tn	"	Marungu	Congo	TA 1	52,775	51,-	51,-	51,-	8,80	3,-		
133	1952	"	"	Muhila	Congo	TA 2	52,775	51,-	51,-	51,-	8,80	3,-		
134	1951	Barge Panon	"	—	Congo	FO	45,-			45,-	8,10	1,80		
135	1951	Démouilleur Russe	"	Niaki	Congo	RF	21,20	21,-	20,20	21,-	4,80	1,50		
136	1952	Bateau	Belge	Doel	Adm Belge	BA	27,90			25,60	6,50	2,70		
137	1953	Chalutier P. 2 B	"	Belgian Skipper	0.316	ZH 2	48,25	44,-	43,20	43,-	8,10	4,50	342,83	125,42
138	1953	"	"	Tohn	0.81	PV.1	56,508	52,25	51,40	51,50	9,40	5,25	555,05	236,92
139	1954	Cargo de 325 Tn/450 A.T.	"	Yzer	Adm Belge	CM	66,90	62,30		62,-	11,50	7,40	1170,88	621,62
140	1953	Bateau Hydrographe	"	Krankeloon	Adm Belge	SB	26,07			23,50	5,50	2,80	92,84	18,06
141	1953	Cargo de 1185 Tn	"	Marie Flore	Anvers	AG	67,15	63,-	62,-	62,-	10,-	5,75	899,66	592,94
142	1954	Cargo de 1180 Tn	"	Castor	Anvers	NA 1	70,70	65,50		65,-	10,70	6,-	993,85	689,29
143	1954	"	"	Pollux	Anvers	NA 2	70,70	65,50		65,-	10,70	6,-	993,85	689,29
144	1954	Cargo de 600 Tn	Indonésien	Paliat	Djakarta	IN 1	57,30	51,35		50,-	9,-	3,70	545,21	347,10
145	1954	"	"	Panekan	Djakarta	IN 2	57,30	51,35		50,-	9,-	3,70	545,21	347,10
146	1954	"	"	Panteh	Djakarta	IN 3	57,30	51,35		50,-	9,-	3,70	545,21	347,10
147	1955	Dragueur de Mines	Belge	Rochefort	M. 950	HB 1	44,-	42,40		42,062	8,077			
148	1955	"	"	Knokke	M. 931	HB 2	44,-	42,40		42,062	8,077			

N° de Const.	Année de Livraison	Type	Pavillon	Nom	N° d'immatriculation	N° des Plans	Lgt. m.	Lfl. m.	L.B.V. m.	L'opp. m.	B. m.	C. m.	BRT	NR Belge
149	1955	"	"	Nieuwpoort	M. 932	HB 3	44,-	42,40		42,062	8,077			
150	1955	"	"	Koksje	M. 933	HB 4	44,-	42,40		42,062	8,077			
151	1956	Ramorqueur	"	Zestijger	Adm. Belge	RM	38,-	35,10		35,10	7,60	3,90	275,4	
152	1954	Barge de 450 Tn	Belge (Congo)	Murumbi	Congo	TA 3	52,775	51,-	51,-	51,-	8,80	3,-	160,-	
153	1954	"	"	Mugandja	Congo	TA 4	52,775	51,-	51,-	51,-	8,80	3,-	160,-	
154	1954	Ramorqueur	"	Célestin Camus	Congo	R.TA	33,50	30,-	29,50	29,50	7,40	3,50		
155	1955	Chalutier P. 2 B	Français	Pierre Barris	B. 2700	GP 1	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,-	
156	1955	"	"	Commandant Charcot	B. 2705	GP 2	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,-	
157	1956	"	Belge	Duchesse de Brabant	0.80	PV2	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	573,07	191,85
158	1956	" P. 1 B	Français	Joseph Manesse	B. 2720	SP 1	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	611,01	196,15
159	1956	" P. 2 B	"	Dupleix	B. 2725	AF 1	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,56	190,02
160	1956	"	Belge (Congo)	René Goeman	0.322	MC 1	40,26	36,25	36,45	36,25	7,30	3,90	219,02	83,74
161	1956	"	Français	ChAMPLAIN	B. 2735	AF 2	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,56	190,02
162	1957	" P. 1 B	"	Shamrock III	F. 1186	AL 1	70,925	64,80	63,32	62,50	10,75	5,60	947,66	406,76
163	1957	" P. 2 B	"	La Fayette	B. 2745	H 0 1	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,56	190,02
164	1957	"	"	Nicolas Appert	B. 2755	H 0 2	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	577,56	190,02
165	1958	Dock Suez-Tn	Belge	"	Adm. Belge	DM	114,-	101,64	-	101,64	25,40	10,90/3,40		
166	1957	Cargo de 1350 Tn	"	Jason	Anvers	NA 3	70,85	65,50	65,20	65,-	10,70	6,-	997,48	697,07
167	1958	Chalutier P. 1 B	Français	Coorbet	B. 2785	AF 3	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	628,25	208,22
168	1958	Dock 1800 Tn	Belge (Congo)	Otraco	Congo	DD	71,20	61,20	-	61,20	21,70	10,50/2,80	4.360,14	4.240,69
169	1958	Chalutier P. 1 B	Français	Pierre	B. 2790	SP 2	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	628,25	208,22
170	1959	"	Belge (Congo)	Pierre Storer	0.328	MC 2	40,39	36,25	36,425	36,25	7,42	3,90	243,10	82,92
171	1959	"	Français	Margat	B. 2810	SP 3	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	628,25	208,22
172	1960	"	Belge	Belgian Lady	0.317	MY 1	50,-	45,70	45,20	45,-	8,60	4,65	414,42	140,16
173	1959	"	Français	Castelneau	B. 2835	AF 4	58,80	54,-	52,70	52,10	9,40	5,32	619,02	210,57
174	1959	"	"	Vierge Marie	B. 2834	MB	50,-	45,70	45,20	45,-	8,60	4,65	409,82	134,22
175	1960	"	Belge	Princesse Marie-Christine	0.85	PV 3	61,-	56,63	55,20	55,50	9,75	5,25	693,57	267,10
176	1960	"	"	Princesse Paola	0.90	PV 4	61,-	56,63	55,20	55,50	9,75	5,25	693,57	267,10
177	1961	Navire à voiles	"	Atalante	Privé	VM 1	25,40	19,25	-	19,25	5,252/5,60	3,99	68,30	25,34
178	1961	Chalutier P. 1 B	Belge (Congo)	MBIZI	0.340	MC 3	46,30	42,-	41,70	42,-	8,20	4,10	342,07	139,97
179	1961	" P. 2 B	Belge	Henri-Jeanine	0.216	LA	41,425	37,70	36,775	37,-	7,90	4,15	280,88	102,89
180	1961	"	Français	Manique-André	L. 5247	PC 1	41,425	37,70	36,775	37,-	7,90	4,15	280,22	97,36
181	1962	Chal. P.R. Rampe	Belge	MAXVAL	Z. 965	H.V.	70,57	65,50	62,80	65,50	11,50	10,10/7,90	1398,14	705,11
182	1963	Chalutier P. 2 B	Français	Mélina	L. 5294	JL 1	46,30	42,-	41,70	42,-	8,20	4,20	356,39	134,22
183	1963	Cargo	Belge	Halmi	Antwerpen	BL 1	83,18	79,25/77-	76,75/75,70	76,75/75,70	13,20	7,40/5,05	1907,54/2030	1325/727,20
184	1963	Chalutier P. 2 B	Français	Ludovic-Jégo	L. 5308	PC 2	41,425	37,70	36,775	37,-	7,90	4,15	280,22	97,36
185	1964	Cargo	Belge	Milka	Antwerpen	BL 2	83,18	77-	75,70	75,70	13,20	7,40/5,05	1202,86	1325/727,20
186	1964	Chalutier P. 1 B	Belge	De Baral	0.26	CH 1	27,71	25	24,65	24,65	6,65	3,30	117	31,38
187	1964	Chalutier "	Français	Marie-Josiane	L. 5353	LOR 1	46,30	42	41,30	42,-	8,30	4,20	353,17	146,05
188	1964	Chalutier "	Français	Anne-Catherine	L. 5349	LOR 2	46,30	42	41,30	42,-	8,30	4,20	353,17	146,05
189	1964	Chalutier "	Français	Julien Quéré	L. 5363	LOR 3	46,30	42	41,30	42,-	8,30	4,20	353,17	146,05
190	1964	Chal. P.R. Rampe	Français	Patric Moussillon	B. 2960	SP 4	49,75	46,785	44,88	46,725	9,25	4,75	474,72	175,48
191	1964	Chalutier P. 1 B	Français	Atianta	L. 3401	LOR 4	46,30	42	41,30	42,-	8,30	4,20	353,17	146,05
192	1964	Chalutier P. 1 B	Français	Saint Jude	L. 608	LOR 5	46,30	42	41,30	42,-	8,30	4,20	353,17	146,05
193	1964	Chal. P.R. Rampe	Français	Le Maître	B. 2980	SP 5	58,26	54,80	52,60	54,80	10,10	8,41/6,32	684,32	341,45
194	1964	Chal. "	Français	Klondyck	B. 2970	NP 1	58,26	54,80	52,60	54,80	10,10	8,41/6,32	684,32	341,45

N° de Conse	Année de Livraison	Type	Pavillon	Nom	N° d'imma- riculation	N° des Plans	L.h.t n.	L.fl m.	L.av. m.	L.epp. m.	B m.	C m.	BRT Belge	MRT	
185	1966	Chal	Français	Kerolay	+	L5453	PC5	48,90	46,-	44,16	46,-	2,95	8,16/5,95	569,17	207,26
186	1966	Chal	Français	Ludone - Pierre		L5426	PC4	48,90	46,-	44,16	46,-	2,95	8,16/5,95	569,17	207,26
187	1966	Chalutier P2B	Belge	Rachel		0.128	VD1	28,75	26,-	25,70	26,-	6,80	3,20	130,90	41,01
188	1966	Chalutier	Belge	Rosalie		0.134	VD1	28,75	26,-	25,70	26,-	6,80	3,20	130,90	41,01
189	1967	Chal. P.A.R. Rampe	Belge	LAMS	+	0.268	LA2	42,70	40,50	38,98	40,50	8,90	5,90	418,02	172,22
200	1967	Chal.	Français	CAPITAINE COOK		L5552	PC5	58,26	54,80	52,60	54,80	10,10	8,41/6,22	668,72	275,57
204	1968	Chalutier P2B	Belge	OKEANOS		0.127	VD3	28,75	26,-	25,70	26,-	6,80	3,20	130,90	42,34
202	1969	REMORQUEUR	Belge	WIELINGEN	ZEEBRUGGE	HL1	33,335	30,41	28	28	8,72	4,60	270,91	30,36	
203	1969	"	"	JACQUES LETTER	ZEEBRUGGE	HL2	33,335	30,41	28	28	8,72	4,60	270,91	30,36	
204	1969	Chalutier P2B	" (Congo)	NZADI		0.300	MC4	46,30	42,-	41,70	42,-	8,30	4,20	316,99	108,83
205	1969	Chalutier P2B	"	RUYTINGEN		M.708	RA1	25,54	22,80	22,10	22,80	6,40	3,20	110,22	34,35
206	1969	"	"	MARDYCK		M.709	RA1	25,54	22,80	22,10	22,80	6,40	3,20	110,22	34,35
207	1970	DRAGUE-SUCEUSE	R.D. CONGO	MAYUMBE	BOMA	DRC1	81,30	77,90	75,-	77,60	14,-	6,-	1929,-	875,60	
208	1970	BAG A CLAPETS	ALGERIEN	KALED I	ALGER	BCA1	55,24	55,-	55,-	55,-	10,-	3,40	589,18	373,26	
209	1970	"	"	KALED II	ALGER	BCA2	55,24	55,-	55,-	55,-	10,-	3,40	589,18	373,26	
210	1972	REMORQUEUR	BELGE	WRESTLER	ANTWERPEN	HL3	52,32	48,56	46,00	45,-	10,70	5,73	704,48	40,23	
211	1971	Chalutier P2B	"	TER JOE	N.752	RA3	25,54	22,80	22,10	22,80	6,40	3,20	101,78	34,35	
212	1973	DRAGUE SUCEUSE	MAROCAIN	MAMORA	KEMITRA	DK1	66,70	62,70	62,12	64,70	12,30	5,70	1376,16	702,87	
213	1972	Chal. P.A.R. Rampe	FRANCAIS	CHARCOT		L.5795	PC6	59,-	55,10	52,90	54,80	10,10	3,41/6,12	668,30	341,01
214	1972	Chal.	"	CAPITAINE CARTIER		L.5796	PC7	59,-	55,10	52,90	54,80	10,10	3,41/6,12	668,30	341,01
215	1973	Chal.	"	LA PEROUSE		L.5797	PC8	59,-	55,10	52,90	54,80	10,10	3,41/6,12	668,30	341,01
216	1971	PONTON SAMHETTE	U.S.S.				PS1	25,-	25,-	25,-	25,-	10,-	2,70	190,68	72,94
217	1973	Chal. P.A.R. Rampe	FRANCAIS	CAPITAINE BYRON	L192873	PC9	59,-	55,10	52,90	54,80	10,10	3,41/6,12	668,30	341,01	
218	1975	BATEAU COURRIER	TAIRE	GUNGU	N.40	CO3	50,-	50,-			12,30	2,-			
219	1973	Chalutier P2B	BELGE	RAVELINGEN	N.40	RA4	25,54	22,80	22,10	22,80	6,40	3,20	103,68	34,34	
220	1974	"	BELGE	TER STREEP	N.41	RA5	25,54	22,80	22,10	22,80	6,40	3,20	103,68	34,34	
221	1974	Chal. P.A.R. Rampe	FRANCAIS	CASSARD	L144683	PC10	52,43	48,30	45,264	47,15	10,60	6,10/8,40	651,01	289,75	
222	1975	"	"	DRAKE	L144684	PC11	52,43	48,30	45,264	47,15	10,60	6,10/8,40	"	"	
223	1975	"	"	DUCOUVERIC	L028841	PC12	52,43	48,30	45,264	47,15	10,60	6,10/8,40	"	"	
224	1975	"	"	BISBON	L028842	PC13	52,43	48,30	45,264	47,15	10,60	6,10/8,40	"	"	
225	1976	REMORQUEUR	BAHAMAS	SAMANO	NASSAU	MT1	30,20	28,74	27,40	27,10	10,-	4,8	282,63	28,40	
226	1976	"	"	CECROPS	NASSAU	MT2	30,20	28,74	27,10	27,10	10,-	4,8	282,63	28,40	
227	1976	RAVITAILLEUR	BELGE	OSA OSTEND	ANTWERPEN	AS1	60,-	56,75	55,-	52,50	13,-	6,40	1213,02	635,48	
228	1977	REMORQUEUR	BELGE	UNION THREE	ANTWERPEN	HL4	45,60	42,70	41,644	42,70	11,50	6,10	820,16	110,63	
229	1977	REMORQUEUR	LIECHTENSTEIN	ABEILLE NORMANDIE	PAPEETE	MAR1	66,75	61,65	59,712	61,-	13,-	6,37	1400,68	199,78	
230	1977	"	"	ABEILLE PROVENCE	PAPEETE	MAR2	66,75	61,65	59,712	61,-	13,-	6,37	"	"	
231	1979	DRAGUE SUCEUSE	BELGE	SCHELDE II	ANTWERPEN	DI1	98,43	94,50	91,10	90,80	16,40	8,20	3981,64	2169,19	
232	1980	SPLITHOPPERZUIGER	BELGE	KRANKELDOM	ANTWERPEN	DI2	94,19	89,4(625)		88,80	17,36	7,20	3561,64	1983,57	
CASCO	233	1979	BOKKENTREILER + RAMPE	BELGISCH	MOOYE MEID	ZEEBRUGGE	NV1	17,89	24,98	23,98	23,98	7,50	3,50	149,92	52,45
CASCO	234	1980	"	BELGISCH	SATURNUS	"	NV2	17,89	24,98	23,98	23,98	7,50	3,50	158,89	59,67
	235	1981	POLYVALENT VAARTUIG	BELGISCH	SCHELDEWACHT II	ANTWERPEN	HZ1	27,05	25,35	22,416	24,30	6,10	3,10	138,47	53,59
	236	1983	HOPPERZUIGER	BELGISCH	VLAANDEREN XXI	ZEEBRUGGE	BD1	76,-	74,60		72,50	14,50	5,-	1511,74	1037,44

door Edwin LIETARD

DE VRIJE ZWEMMERS

Een van de oudste en nog steeds bestaande zwemverenigingen die Oostende rijk is werd gesticht in 1933 en kreeg de benaming "De Vrije Zwemmers".

Deze zwemmaatschappij was bij haar stichting en dit tot heden gelegen in het Maria Hendrikapark (beter gekend onder de benaming het Bosje) aan de vijver (Lac) op het "Keuneplein".

Dit plein is begrensd ten noorden door de Cederlaan, langs de oostkant door de Bosweg, ten zuiden en ten westen door de Groendreef. Het is gelegen in een zeer rustiek kader.

De vereniging heeft een geweldig grote bloei gekend in de periode 1960-1970 en heeft in deze periode een massa medailles laten slaan.

Hieronder een beschrijving van een twintigtal medailles van een hele reeks. Deze medailles beginnen enkel vanaf 1959.

1959 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 50 mm

R. STAD OOSTENDE

Wapenschild van Oostende.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :

EREPENNING/aangeboden door de/VRIJE ZWEMMERS/ter gelegenheid van haar/25 JAAR BESTAAN/

27-9-1959

Medaille geschonken aan het bestuur van de Vrije Zwemmers door het Stadsbestuur van Oostende.

1959 MEDAILLE IN VERZILVERD NIKKEL Ø 50 mm

R. Zwemmer in aktie en naar rechts gericht.

V. Een tekst in 4 lijnen :

VRIJE ZWEMMERS OOSTENDE/25/JARIG BESTAAN/27 SEPTEMBER 1959

Medaille geschonken aan alle aanwezige leden van de Vrije Zwemmers door het bestuur van de vereniging.

1960 MEDAILLE IN BRONS. Afm. 24/30 mm MET RING

R. Tafereel met zwemmende en duikende personen.

V. In het midden en op een medaillon een tekst in 2 lijnen :

V.Z.O./23.10.1960

Medaille geschonken aan alle deelnemers aan de feestelijkheden gehouden op 23 oktober 1960.

1961 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. Een duiker in aktie naar rechts gericht.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 4 lijnen :

STAD OOSTENDE/VRIJE/ZWEMMERS/17-9-1961

Geschonken ter gelegenheid van de feestelijkheden gehouden op 17 september 1961.

1962 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. Zwemmer naar links zwemmend.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 3 lijnen :
STAD OOSTENDE/V.Z.O/21-10-1962

Geschonken aan alle aanwezige leden ter gelegenheid van de feestelijkheden op 21 oktober 1962.

1963 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. 2 zwemmers in aktie links gericht.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in randschrift in 4 lijnen :
STAD OOSTENDE - VRIJE ZWEMMERS. KAMPPIOENSCHAP DER VLAANDEREN.
100 m./STREEK/DAMES/1963

Geschonken ter gelegenheid van het Kampioenschap der Vlaanderen, in het bijzonder gegeven aan de dames 100 m. streek.

1963 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. 2 zwemmers in aktie en links gericht.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 4 lijnen :
STAD OOSTENDE - VRIJE ZWEMMERS. KAMPPIOENSCHAP DER VLAANDEREN.
100 m./STREEK KADETTEN/JONGENS/1963

Geschonken ter gelegenheid van het Kampioenschap der Vlaanderen, in het bijzonder gegeven aan de jongens 100 m. streek kadetten.

1963 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Zwemmer naar links zwemmend.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE/ZWEMMERS/1933-/-1963/-.-27.10.1963-.-/

Medaille geschonken ter gelegenheid van het 30 jarig bestaan van de zwemvereniging.

1963 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. Wapenschild van Oostende met visschop, drietand anker, visnet en ereteken.
O. DE CLERCK

V. een tekst in 6 lijnen :
STAD OOSTENDE/EREPENNING AANGEBODEN AAN DE/VRIJE ZWEMMERS/
TER GELEGENHEID VAN HAAR/30 JARIG BESTAAN/27-10-1963

Bovenvermelde medaille werd in enkele exemplaren door het Stadsbestuur geschonken aan het bestuur van de Vrije Zwemmers ter herdenking van haar 30 jarig bestaan.

1964 MEDAILLE IN BRONS Ø 49 mm

R. Zwemmer naar links zwemmend.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster in in het midden een randschrift en een tekst in 5 lijnen :
VRIJE ZWEMMERS. KAMPPIOENSCHAP DER VLAANDEREN. M. Reynaert/200 m. streek/pupillen/STAD OOSTENDE/1964/

Geschonken aan Dhr. M. REYNAERT ter gelegenheid van zijn overwinning in de 200 m. streek pupillen in 1964 ter gelegenheid van het Kampioenschap der Vlaanderen.

1965 MEDAILLE IN BRONS Ø 49 mm

- R. 2 lauwertakken met er boven een medaillon met een duiker op de springplank naar links gericht.
- V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een randschrift en een tekst in 2 lijnen :
VRIJE ZWEMMERS. KAMPIOENSCHAP DER VLAANDEREN STAD OOSTENDE/
1965/

Medaille geslagen ter gelegenheid van het Kampioenschap der Vlaanderen in 1965.

1966 MEDAILLE IN VERZILVERD NIKKEL Ø 51 mm

- R. Zwemmer links gericht en staande op de springplank.
- V. een tekst in 3 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE ZWEMMERS/21-8-1966/

Medaille geschonken aan alle deelnemers van de wedstrijd gehouden op 21 augustus 1966.

1966 MEDAILLE IN NIKKEL Ø 30 mm

- R. Zwemmer links gericht in duikhouding op de springplank.
- V. een tekst in 4 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE/ZWEMMERS/21-8-1966/

Geschonken aan alle leden van de Vrije Zwemmers.

1966 MEDAILLE IN VERZILVERD NIKKEL Ø 51 mm

- R. Zwemmer naar rechts zwemmend.
- V. een tekst in 3 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE ZWEMMERS/23-10-1966/

Medaille geschonken ter gelegenheid van de feestelijkheden gehouden op 23 oktober 1966.

1966 MEDAILLE IN NIKKEL Ø 30 mm MET RING

- R. Zwemmers in aflossing naar links gericht.
- V. een tekst in 4 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE/ZWEMMERS/-.-23.10.66-.-/

Idem als hierboven.

1966 MEDAILLE IN NIKKEL Ø 39 mm. MET RING

- R. Zwemmer naar links gericht in duikhouding en staande op de startblok.
- V. 2 lauwertakken in kransvorm met middenin een tekst in 3 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE ZWEMMERS/23-10-66/

Idem als hierboven.

1966 MEDAILLE IN NIKKEL Ø 33 mm. MET RING

- R. Zwemmer links gericht in duikhouding en staande op de startblok.
- V. 2 lauwertakken in kransvorm met middenin een tekst in 3 lijnen :
STAD OOSTENDE/VRIJE ZWEMMERS/23-10-66/

Idem als hierboven. Zelfde medaille als de vorige doch een kleiner model.

1967 MEDAILLE IN VERZILDERD BRONS Ø 49 mm

R. Vrouw links en man rechts in het veld met op de achtergrond een vuurtoren.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 4 lijnen :

STAD OOSTENDE/VRIJE/ZWEMMERS/-.-11.2.67-.-/

Medaille geschonken aan de wedstrijddeelnemers gehouden op 11 februari 1967.

1967 MEDAILLE IN BRONS Ø 49 mm

R. Vrouw links en man rechts in het veld met op de achtergrond een vuurtoren.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 4 lijnen :

.-STAD OOSTENDE-.-/VRIJE/ZWEMMERS/11.2.67/

Zelfde medaille als hierboven maar in het brons.

1967 MEDAILLE IN BRONS. Afm. 33/35 mm MET RING

R. WATERPOLO

Links een gezeten vrouw met tak in de linkerhand op de achtergrond een waterpoloploeg in aktie.

V. een tekst in 3 lijnen :

STAD OOSTENDE/VRIJE ZWEMMERS/11.2.67/

Medaille geschonken aan alle aanwezige leden ter gelegenheid van de feestelijkheden op 11 februari 1967.

1967 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 30 mm MET RING

R. Zwemmer naar links zwemmend.

V. Een tekst in 4 lijnen :

.-STAD OOSTENDE-.-/VRIJE ZWEMMERS/20.8.67/

Medaille gemaakt ter gelegenheid van de wedstrijd gehouden op 20 augustus 1967.

1968 MEDAILLE IN BRONS (medaillon) EN KOPER Ø 60 mm

R. Zwemmer naar links zwemmend en dit alles op medaille in het midden rondom versieringen.

V. Tekst in 2 lijnen :

V.Z.O/11-8-68/

Medaille die werd uitgereikt gedurende de wedstrijden die plaats vonden op 11 augustus 1968.

1970 MEDAILLE IN BRONS Ø 49 mm MET BOL EN RING

R. Vrouw links en man rechts in het veld met op de achtergrond een vuurtoren.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :

STAD OOSTENDE/KAMPIOEN/VAN/VLAANDEREN/1970/VRIJE ZWEMMERS/

Medaille geschonken om het behalen van titel van Kampioen van Vlaanderen te herdenken. Deze titel werd behaald bij de nationale wedstrijden in 1970.

1975 MEDAILLE IN KOPER. Afm. 40/46 mm MET RING

R. Op een medaillon een zwemmer in duikhouding naar rechts gericht en met in de linker bovenhoek een tekst in 2 lijnen :
V.Z.O./1975

V. Blank veld.

Medaille geschonken om de feestelijkheden van 1975 te herdenken.

Buiten bovenvermelde medailles werden er nog tientallen andere aangemaakt die hier niet werden vermeld.

LICENCIAATSVERHANDELINGEN K.U. LEUVEN OVER OOSTENDE EN DE KUST-STREEK : 1934-1979/1980

Daar waar in de voorbije jaren tal van titels van studies en licenciaatsverhandelingen uitgaande van de Rijksuniversiteit Gent voorgesteld konden worden, was dat nimmer het geval voor de Katholieke Universiteit van Leuven, omdat gegevens daaromtrent niet voorhanden waren. Door het verschijnen van de studie en volledige inventaris van alle aangeboden "Licenciaatsverhandelingen en doctoraatsproefschriften aangeboden aan de Groep Geschiedenis (1934-1970) en het Departement Geschiedenis (1971-1979/80) van de K.U. Leuven", samengesteld door Leo VAN BUYTEN, wordt het nu mogelijk hierop zicht en overzicht te krijgen.

Wij stellen vast, dat voor de geschiedenis van de kust en Oostende maar heel weinig te rapen valt : enkel een zevental studies kunnen aangestipt worden. In de loop der tachtiger jaren kwam een kentering ten goede aan de universiteiten wat dit studieveld betreft.

Vooraleer per gemeente en zo nodig alfabetisch geordend neer te schrijven welke onze bevindingen zijn, dienen wij de huidige vindplaats van deze verhandelingen te situeren. In theorie wordt één exemplaar in de Centrale Bibliotheek, thans Bibliotheekcentrale (Mgr. Ladeuzeplein 21, 3000 Leuven) gedeponeerd. In het begin van de jaren zeventig geraakte deze gewoonte erg in onbruik; sinds ± 1975 of 1976 is zij hersteld. Afwijkingen van deze regel kwamen in het verleden ook in "normale" jaren voor. Vanaf ca. 1975 werd in het Departement Geschiedenis van de K.U. Leuven (Blijde Inkomstraat 21, 3000 Leuven) per afdeling een verhandelingscollectie opgezet : zij omvat telkens de sindsdien verplicht te deponeren exemplaren en ook giften en depots van oudere licenciaatsverhandelingen.

SIGELS : BIBC : Bibliotheekcentrale
MID : afdeling Middeleeuwen
MOG : afdeling Nieuwe Tijd
HEG : afdeling Hedendaagse Tijd
REF : Referentiezaal van het Faculteitsgebouw Letteren en Wijsbegeert.

BLANKENBERGE

- Ghislain VAN RIE, De visvangst te Blankenberge en te Heist (1713-1793). 1965. Vindplaats : BIBC; MOG.

HEIST

zie : BLANKENBERGE

KUST, Vlaamse

- Fernand POLLENTIER, De krijgsvloot van de katholieke Nederlanden op de Vlaamse kust (1596-1609). 1956. Vindplaats : BIBC; MOG.
- Etienne TAVERNIER, De ontwikkeling van veeteelt en landbouw tussen IJzer en Zwin van de 11de tot de 14de eeuw. 1947. Vindplaats : BIBC.

OOSTENDE

- Yolande DAVID, Overheidsmaatregelen betreffende de handel van Oostende (1778-1783). 1964. Vindplaats : BIBC; MOG.
- Maurits MESSEYNE, De K.A.J. in de arrondissementen Oostende-Veurne-Diksmuide : geschiedenis van het verbond Oostende (1928-1940). 1971. Vindplaats : HEG.
- Jan WALGRAVE, Het demografisch materiaal van de stad Oostende in de Franse Tijd (1797-1814). 1961. Vindplaats : BIBC.

OOSTENDE COMPAGNIE

- Alfons MARTENS, De invoer van koloniale waren in de zuidelijke Nederlanden ten tijde van de Oostendse Compagnie, 1723-1731. 1962. Vindplaats : BIBC; MOG.

Emiel SMISSAERT

THEMATENTOONSTELLING IN ONS MUSEUM

Vanaf oktober tot eind december loopt in ons museum de thematentoonstelling "Oud Speelgoed".

Het speelgoed, ouder dan ± 1960, omvat allerlei gezelschapsspelen, poppen, treintjes, blikken autootjes, poppenhuisjes, enz. enz.

Het museum is gedurende de maand oktober open op zaterdag van 10u tot 12u.

LET OP : gedurende de maand oktober is het museum de zaterdag NIET open.

De raad van beheer

LIDGELD 1988

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1987 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	350 ₣
Steunend lid :	500 ₣
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 ₣

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Belangrijke opmerking

De leden die storten vóór 1 december zullen samen met het decembernummer van het tijdschrift ook de Platekalender 1988 ontvangen. Zoals ieder jaar wordt die kalender ons kosteloos aangeboden door het Grafisch Bedrijf LAMMAING en samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd dit jaar "OUDE HERBERGEN TE OOSTENDE EN OMGEVING" gekozen.

De leden die storten na 1 december ontvangen de kalender samen met het januarinummer (of eventueel februarinummer) van het tijdschrift.

Jean Pierre Falise

BELANGRIJKE MEDEDELINGEN

1. HERDENKING KUSTSCHILDER EMILE BULCKE

De Raad van Beheer van de Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer u uit te nodigen tot het bijwonen van de plechtige onthulling van de gedenkplaat Emile BULCKE, aan de gevel van het laatste Oostendse woonhuis van de meester

op zaterdag 31 oktober 1987 om 11 uur

Leon Spilliaertstraat, 55 (nabij het Kon. Atheneum)

° toespraak door de heer August VAN ISEGHEM, Voorzitter van de Heemkring "De Plate"

° toespraak door de heer Roland MAKELBERGE, Schepen van Cultuur

2. Al onze leden zijn van harte welkom tijdens de vernissage van de Bulcke-retrospectieve in het Museum voor Schone Kunsten, Wapenplein, op zaterdag 21 november 1987 om 15 uur.

3. Speciaal voor onze leden zal conservator Norbert HOSTYN in januari een geleide rondgang in de Bulcke-expositie verzorgen. Meer gegevens in een volgend nummer van uw tijdschrift.

IN DIT NUMMER

blz. 235 : N. HOSTYN : Wellingtonrenbaan.

J.B. DREESEN : Oostende en het Belgisch vorstenhuis.

blz. 236 : P. LOMBAERDE : De vestingbouwkundige werken van Oostende : 1572-1865.

blz. 260 : N. HOSTYN : - Bibliografie van dokter Henri Noppe, Thalassoötherapeut (1810-1874).

- Jean-Jacques Soenen.

blz. 253 : I. VAN HYFTE : Ex Libris : "Pour notre marine et pour nos marins" - Perikelen met en op de pakketboten.

blz. 255 : L. VANDE CASTEELE : Nog over "S.S. Ostende".

J.B. DREESEN : Scheepsbouw te Oostende.

blz. 259 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.

blz. 263 : E. SMISSAERT : Licenciaatsverhandelingen K.U. Leuven over Oostende en de kuststreek : 1934-1979/1980.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

By *P E R M I S S I O N.*

On *F R I D A Y, August 30, 1782,*

will be performed a celebrated Comedy, Called

She Stoops to Conquer,

O R,

The Mistakes of a Night,

Young Marlow,
Hardcastle,
Hastings,
Sir Charles Marlow,
Diggory,
And Tony Lumpkin,

Mrs. Hardcastle,
Miss Neville,
And Miss Hardcastle,

Mr. *Frazer.*
Mr. *Scraggs.*
Mr. *Fox.*
Mr. *Pearson.*
Mr. *Maidstone.*
Mr. *Sheen.*

Mrs. *Fox.*
Mrs. *Frazer.*
Miss *Hope.*

To which will be added

a Favorite *HUNTING DUET,* Called

How Sweet in the Woodlands

By Mr. and Mrs. *F O X.*

begin precisely at Half past Six o'Clock.

Boxes 3 Schellings, Pit 2 Schell. Gallery 1 Schell.

Mr. *OSBORNE* humbly hopes no Gentleman will be offended at being refused Admittance behind the Scenes.

OSTEND, by J. Rodenbach, Printer and Bookteller, in the Green-market.